

DZIELNOŚĆ (279) *sb f*

dzielność (278), **dzilność** (1) *RejAp*,

-é- (57), -e- (15); -é- *KochPs* (5), *KochTr*, *KochEpit*, *KochMuza*, *KochTarn*, *PudłFr* (6), *KochProp*, *GórnTroas* (2), *KochFrag* (2), *OrzJan* (21), *WyprPl*; -e- *KochZg*, *Oczko* (2), *KochCzJan*, *OstrEpit*; -é- : -e- *KochJez* (5 : 2), *KochFr* (2 : 2), *KochPieś* (2 : 1), *ZawJeft* (1 : 4), *SarnStat* (5 : 1); o *jasne*.

sg *N* *dzielność* (40). ◇ *G* *dzielności* (61). ◇ *D* *dzielności* (10). ◇ *A* *dzielność* (40). ◇ *I* *dzielnością* (59). ◇ *L* *dzielności* (20). ◇ *pl N* *dzielności* (6). ◇ *G* *dzielności* (18). ◇ *D* *dzielnościom* (1) *OrzRozm*, *dzielnościom* (1) *RejZwierc*. ◇ *A* *dzielności* (12). ◇ *I* *dzielnościami* (3). ◇ *L* *dzielnościach* (8); -ách (5) *RejZwierz* (2), *StryjKron* (3), -ach (3) *WujJud*, *KołąkCath*, *SkarKaz*.

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI* (jeden z tych samych przykładów) – *XVIII w.*

1. *Sprawność, umiejętność w działaniu, biegłość; uzdolnienie, talent* [9 r. w *pl*] (204) : *RejZwierz* 80; [*Cicero*] przez *dzielność* *fwą* *ktemu* był przyzedeł/ że *Rzym* on wielki *zginął/ á Cicero Rzymki* *zołtał OrzRozm Q2*; *ále* o onych [*dworzanoch*] *mowie/ ktorzy* nic *nieczynią/ iedno vbrawłszy fye* przed *Krolem* *iáko Pánny* przed *Krolową* *ftoia/ ktorym zá wżytkę* ich *dzielność/ dzieściec złotych* tylko *ná kwártał* *dawam. OrzRozm R2, P3v, Q2, R2; GórnDworz E2v; RejZwierc 221*; *ieft* wiele *Náuk* *rozmaitych* *pozytecznych/ ktoremi Człowiek* *mogłby* *łobie* *nárzędzić* *wieczną* *pamięć/ łlawę/ y* *poćciwą* *żywność* przez *rozmaítie* *połtępki* w *dzielności* *iákieykolwiek* *potrzebney BielSpr b4; StryjWjaz Av, B4; KochFr 86; V Sąduś* *vmieiętny/ á* *ochotny* *domá [...]* *Iednák* w *łądzie* *nie* *życzę* *łobie* *twéy* *dzielności* *Doznác PudłFr 29, 40, 41; ZawJeft 22, 47; KochFrag 42; SarnStat 1141, 1225; PowodPr 78*; *gdyż* *zá* *ich* [*poetów*] *dzielnością/ Sławá* *rozmaitych* *łpraw/ nie* *zginie* *wiecznością PaxLiz A2v*.

dzielność na czym (1): *ták* *téz* *y* *ná* *tym* *Vrzędzie* *Koronnym* *doftátecznéy* *dzielności* [*Stanisława Sobka*] *dobrzełmy* *doználi. SarnStat 360*.

W połączeniach szeregowych (13): *RejZwierz 53*; *á* *bowiem* *te* *przymioty/ nie* *łá* *przeciwnie* *cznocie/ baczeniu/ vmieiętności/ dzielności* *człowieczej/ w* *káżdym* *lecie GórnDworz Kk7, B7; RejZwierc* [28³]; *á* *bychmy* *zwątpiwlży* o *tych* *nálży* *kráfomowłtwách/ dowcipách/ náukách/ y* *dzielnościách* *džísieyłży* *rádlży* *ná* *oney* *łtarey* *proftoćie* *Stárfłzy* *nálży* *przełtawáli. WujJud A5v, A2, A3v*; *bo* *łię* *wnim* [*w Mojżesz*] *wielka* *mádrość/ dowcip/ łtáteczność/ y* *dzielność/ pokázowála. SkarŻyw 478; PudłFr 61; RybGęśli A3; VotSzl A2; KlonWor 14; SzarzRyt A2v*.

Wyrażenia: »*dzielność pańska*« (1): *STEPHAN/ ktory* *obaczył* *dzielność* *Páńłką* *w* *tobie/ Iż* *mádry* *był/ mádr* *ego* *połádzil* *przy* *łobie. SapEpit [B2]*.

»*dzielność senatorska*« (1): *Máłz* *W. M.* *wielką* *teraz* *pogodę* *ku* *okazaniu* *cnoty/ y* *dzielności* *Senátorłkiey* *łwey OrzRozm A4*.

»*dzielność sławna*« (1): [*Hozjusz i Kromer szlachectwa swego dowodzą*] *nie* *Herbem* *w* *Norembergu* *rytem/ ále* *rozumem* *oświeconem/ y* *też* *dzielnością* *fwą* *łlawną* *przed* *Bogiem* *y* *przed* *łudźmi* *wkázuią. OrzRozm Q*.

»*dzielność w sprawach*« (1): *á* *s* *ktorey* [*twarzy*] *nic* *żeś* *inego* *łędzić* *nie* *mogł/ iedno [...]* *náuki* *wiele/ biegłości* *w* *rzczech/ dzielności* *w* *łprawách* *dołýc GórnDworz B7*.

Szeregi: »cnota, (i) dzielność (nauka)« (5): *OrzRozm* A4; *Oczko* A4; Ták wielé cńót iéy młodość/ y tákich dziélności Niemogła zniéść *KochTr* 12, 2; *PudłFr* 36.

»siła a dzielność« (1): A to co męszczyná siłą/ á dzielnością swoią máiętności przybáwi/ to białągłową gośpodárstwem/ á pilnością/ w dobrej mierze záchowa *GórnDworz* X6v.

»dzielność, (ani, i, i też) sprawa« [szyk 2 : 2] (4): Moyżefz święty miał co nád Krole náfze dżiśieyfze/ czyli im on ípráwą y też dziélnościá rowien był? *OrzRozm*, Tv, T2; *GórnDworz* Kk7; *KołakCath* B2.

a. *Męstwo, odwaga, waleczność, cnota rycerska; umiejętność wojenna* (150) : *RejZwierz* 25v, 80; Ten wierśzyk vkázuie/ że dzielność godnego w Rzeczypospolitey Człowieká czyni/ á nie rod/ ani okopćiałe náfze Herby. *OrzRozm* P3, Q, Rv [2 r.]; *KochZg* A2v; *GórnDworz* G4v, G8v; Trąbą ludzi Hetmáni budzą ku dziélności *RejZwierc* 120, 242; *BielSpr* 11, 67; *StryjWjaz* Av, A2; *Paprpán* Gv, M2v, X4, Y4; *ModrzBaz* 108v; *KochPs* 68; [Witołt] zá niegodną y nieślufzną rzecz poczytáiąc/ Skirgáyłowi nikczemnemu y łobie w dziélności nierownemu podlegác *StryjKron* 482; Także iego [Pawła Jasińskiego] dziélnościá Niemcy śzyk zmieśzáli *StryjKron* 642; Kniáz Conftantin Ośtrofki [...] Mąż świętey pámiéci y trudno wyławioney dziélności/ nád Tátary y Mośkwą częfty á śzczęśliwy zwyciężcá vmárł *StryjKron* 757, 31, 205, 210, 230, 330 (19); *KochJez* A2, A3, A4, A4v; *KochEpit* A3; á dziélność milczána/ Ledwe nie tóz ieft/ co gnuśność pokopána. *KochMuza* 27; Láfkęś nieprzyacielowi Vczynił: małz y dziélnościá/ Małz iuz náden y ludzkościá. *KochPieś* 46, 12; *KochProp* 15; *ZawJeft* 6; *GrochKal* 6, 22; *KochFrag* 41; á wždy ten [Bolesław] choć go prze dziélność iego śmiáłym zwano/ nie ieno nie mądrym/ ále y złym był człowiekiem. *OrzJan* 93, 40, 46, 55, 62, 65 (15); *KołakCath* A4; *KlonKr* A3v; *SzarcRyt* B4v [2 r.], C2v, C4v.

W połączeniach szeregowych (4): *GórnDworz* Q6; *StryjKron* 462; *OrzJan* 99; *SERce*/ męśztwo/ vrodá/ dziélność/ obyczáie/ Te rzeczy w niedośtátku nie łtoią zá iáie. *CzahTr* B.

Zwrot: »dać, mieć, odnieść dank (w) dziélności (wojennej)« [szyk zmienny] (1 : 2 : 2): y dał mu śiśny dánk w ípráwie/ w męśtwie/ j w dziélności woienney *GórnDworz* Q6; [naszy] ná głowę ich [Tatarów] poráziwśzy łupy wśzyfłki y połony odbili/ gdzie Iakob Secygniewłki y Páweł Farurey wodzowie dank dziélności odniełli. *StryjKron* 752, 532, 702, 727.

Wyrażenia: »mężna dzielność« (1): IAK Mieśiác nocne oświeca ciemności/ Ták tá Leliwá dla mężney dziélności/ W Moniwidowem świeci Domu sławnem *ModrzBazStryj* ¶2v.

»przeważna dzielność« (3): Ale przytárwśzy z boku przeważną dziélnościá/ Wípárł Rufakow *StryjKron* 230, 110, 375.

»rycerska (a. rycerstwa), cnoty rycerskiej dzielność« [szyk 9 : 3] (14 : 1): *BielSpr* 72v; Nád ktorym wołkiem przełóżył Erdziwiłá Syná łtárłzego/ Mężá w dziélności Rycerłkiey doświádczonego *StryjKron* 265, 61, 100, 110, 360, 375, 462, 667; Káždy łztuká y cnoty rycerłkiey dziélnościá O łwé łye zdrowie łtárał [...] Ieden bił/ drugi bit był *ZawJeft* 13; *GrabPospR* K2v, K3v [2 r.], K4v; *VotSzl* C2.

»sławna dzielność (rycerska); być sławnym (rycerską) dziélnościá« [szyk 3 : 1; 1 : 1] (4; 2): Węgrowie też będąc dofić sławni rycerłką dziélnościá/ Attile Krolá łwego *StryjKron* 61; Ták dwa Polacy dzielność sławną okazáli/ Zá czym Węgrowie z Krole dwu Zamku dośtáli. *StryjKron* 602, 76, 110; *KlonKr* B2; *CzahTr* H.

»dzielność w sprawach (a. rzeczach) rycerskich, wojennych, zacnych« [szyk 5 : 4] (3 : 2 : 4): czego rozumiał że iuż dostał/ tho iest/ męstwá/ á dzielności w íprawie woienney *GórnDworz* H, K3v; *RejZwierc* [28^s], 160; DZIELNOŚĆ w Rycerskych íprawách da Bog ią mieć będzie *MycPrz* I A2v; *Oczko* A2v.

»dzielność wojenna« (4): *GórnDworz* Q6; *KuczbKat* 140; Ták Długofus/ Vapouius/ [...] w íwych Kronikach Litewskiego narodu leśnego/ y ich dzielności woienney pierwze obiášnienie y oznáczenie opifuia *StryjKron* 244; *OrzJan* 64.

Szeregi: »cnota i dzielność« [szyk 5 : 4] (9): *KochSat* [C2]; *GórnDworz* Y8; *StryjKron* 76, 707; gdzie Mofkiewłkié roty Zá íprawą oycá twego/ mężá wielkiéy cnoty Y dzielności/ poległy *KochJez* A2v, B4; *GórnTroas* 52; *OstrEpit* A2v; *KlonKr* F2v.

»dzielność i ćwiczenie« (1): A íthądze mu [*Aleksandrowi Wielkiemu*] oná iego wielka dzielność y ćwiczenie przychodziło/ czytaiąc íprawy onych wielkich krolow y mocarzow *RejZwierc* 13.

»męstwo, (a, i) dzielność« [szyk 12 : 2] (14): *GórnDworz* H, Aa3; *MycPrz* I B2; *PaprPan* C2v, Fv, O4v, X; Oni [*dawni panowie*] fię w męstwíe/ w dziélności kocháli *KochFr* 28, 122; *GórnRozm* G4; *KlonKr* B3v, E4; *VotSzl* C2; żebyś to czego oni ciężkim Y krwáwym potem swoim, dzielnością, y męstwem Doftáli [...] Ná zbytkách [...] vtrácił? *CiekPotr* 48.

»cnota, męstwo, dzielność« (1): Sławne⁸⁰ po wżem świećie Krolestwá Polskie⁸⁰. Z cnoty/ z męstwá/ z dzielności *CzahTr* G.

»w męstwíe poczynanie i dzielność« (1): VStáwiamy/ áby *plebei* nie byli kreowáni ná szláchectwo/ [...] w woýfcze/ dla znácznego w męstwíe swégo poczynánia y dziélności. *SarnStat* 239.

»serce (i rada) i dzielność« [szyk 2 : 4] (3): Tyś mi fercá/ y dziélności dodał w bóy írogi [*Et accinxisti me fortitudine ad bellum PolAnt Ps 17/40*] *KochPs* 25; *ActReg* 55; *OrzJan* 46.

»serce, męstwo i dzielność (także też i w boju czerstwość« [szyk 1 : 1] (2): gđziem świadom iest wáżnych dziélności/ Sercá męstwá także też y w boiu czerftwości. *CzahTr* Fv, G3v.

»dzielność, (i) sława« (3): *OrzJan* 3, 53; A iegli więc niewiernie y niesprawiedliwie Oddał/ co w boiu dostał y ná krwáwym żniwie: [...] tym lámym swą dzielność y sławę ohydził. *KlonWor* 17.

»dzielność i sprawa« [szyk 2 : 4] (3): *RejZwierc* 160; *KochDryas* A2; Iego dziélność/ y íprawá/ znáczna byłá w boiu *KochTarn* 74.

»sprawa, męstwo, dzielność« [szyk 2 : 1] (3): *GórnDworz* Q4; Nie wiem by ták był z krnąbrnym fercem człowiek táki/ Ktory wiadom męstwá ípraw dziélności wżeláki [*lege: wszelakiej*]. Aby nie miał litowác dżís vpadku tego *CzahTr* G4v, H.

»śmiałość i dzielność« (1): Śmiałość y dzielność Smolenfczan. *StryjKron* 527 marg.

»zwycięstwo i dziłność« (1): Páfem theż thákiem złotym póspolicie rycerze bywáli opáfowani/ gdy iecháli z iákiego zwycięstwá sławnego/ á to był znák zwycięstwá y dziłności ich. *RejAp* [13]v.

W przen (3) : *KochJez* A2; [*Polsko*] Gniazdo dziélności/ y wdzięczney swobody *GrochKal* 24.

Szereg: »męstwo i dzielność« (1): [*Pan*] Okrył lye męstwem wżytek/ y dzielnością [*induit Dominus fortitudine PolAnt Ps 92/1*] *KochPs* 140.

b. *Zalety bojowe (o zwierzętach)* (4) : Nie pátrza on ná dzielność wypráwnych koni [*Non in fortitudine equi voluntatem habebit Vulg Ps 146/10*] *KochPs* 213; *KochFr* 127; Doświadczył Sokół

Gryffá/ iákiéy iest dziélności *PudlFr* 43; gdy Bucefalá Alexándrowégo Wychwałano/ nád inšzé dla dziélności iego *WyprPl* B4.

c. teol. Właściwość natury Chrystusa (2) :

Wyrażenia: »dwoja dzielność Chrystusowa« (1): Dáiem im (mowi Zbor S.) poštánowienie o dwoiey dzielności Chryštułowej *SkarJedn* 315.

»przyrodzona dzielność« (1): Dwoie przyrodzoną wolą w Pánie náłzjm/ y dwie przyrodzone dzielności nie rozdzielno/ nie przemienno/ nie rozlicžno/ nie zmieszzenno [...] iednáko wyznawamy. *SkarJedn* 316.

2. Działanie, czyn, dzieło, sprawa, osiągnięcie [37 r. w pl] (43) : [Secygniowscy] Y w Rzeczypospolitey/ y w inych dzyelnościach/ Nie mylili lie nigdy/ w swoich powinnościach. *RejZwierz* 64; Obaczyłem iż wšytki dzyelności ktore są pod niebem czvnione/ są próżne á márne [*Vidi cuncta, quae fiunt sub sole Vulg Eccle* 1/14] *BielKron* 79; temu/ gdy się prófsey do cnoty drogi trzy ma/ a nie zá cudze/ ále zá łwe dzielności nagrody prágnie [*suae actionis praemia ambientem*]/ niema nic przodkowania y sławy zábrániác. *ModrzBaz* 58v; *KlonŻal* A2v; y ktora iest przewyżlzáiąca wielkość mocy iego przeciwko nam/ ktorzy wierzymy: według dzielności mocy (*marg*) ábo skuteczney mocy. (-) siły iego [*secundum operationem potentiae virtutis eius*] *WujNT Eph* 1/19; Z ktorego wšytko ciáło [...] wedle dzielności káždego człónká podług miárki łwey [*secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri*]/ czyni wzroft ciáła ku zbudowaniu łamego siebie w miłości. *WujNT Eph* 4/16; *PowodPr* 78; Są też y drudzy ludzie/ ktorzy dla gnułności Więżniámi się więc czynią/ chroniąc się dzielności. *KlonWor* 53.

Wyrażenia: »dzielność boska na duszy« = *łaska* (1): á w nim [*w Piśmie św.*] są rzeczy ták trudne/ o Troycy ś. [...] o dzielnościach bozkich ná dułzy *SkarKaz* 81a.

»dzielność duszna« (1): Y ták vmárte ciáło proroká/ czyniło dzielności dułzne: łamo vmárte było/ á drugie^{mu} vmárte^{mu} żywot dáło. *SkarŻyw* 279.

»sławna dzielność« (1): czáfu łprawowania świętych obrzędow/ chwały Bogá nieśmiertelne^{go}/ y wielkich ludzi sławne dzielności [*praeclara facta*]/ wyśpiewywano *ModrzBaz* 132.

Szeregi: »pilność i dzielność« (1): Gdy nam tedy Bog dáie iáki tálent/ tedy chce od niego zyłku/ y zarobku duchownego/ zá pilnością y dzielnością náłzją. *WujNT* 108.

»dzielności i pisma« (1): W. M. łam iáko [...] łuccellor iedyny [*J. Kochanowskiego*]/ ták dzielności y píłm pozostálych/ [...] niezániechálz/ áby łecreta ingenii iego mole płwác [...] miály *KochCzJan* A2v.

»sprawa a dzielność« (2): [*dobry król*] thák poštánowiony [*żywot powiedzie*] iákoby częłcią był w romyłłaniu rozumnym/ czo Łácinniczy contemplią zową/ częłcią w łprawach/ á dzielności *Górndworz* Gg7, Gg7.

a. Mężny czyn, walka, działanie wojenne (28) : y dawłzy hárcom y inym dzielnościom pokoy/ w pług á w rolę wšyłcy łye obroćimy *OrzRozm* O3; *RejZwierc* [28²]; TÁk tedy małz Czytelniku miły o powodzeniu/ dzielnościach/ y frogim ná oštátek pogromieniu mężnych Cymbrow y Gepidow *StryjKron* 31; y wyśpiewawłzy dzielności iego co zá żywotá czynił/ zápálili on łtos drew łmolny/ y

tak wŹytko ciało zgorzało *StryjKron* 467, 36 [2 r.]; tuŹmy nawet Herby dzielności náfzych y rzeczy od nas dobrze poŹużonych wyŹtawioné mieć chcieli *OrzJan* 98; *KoŹakCath* B2v; *CzahTr* F4v.

Wyrażenia: »mężna dzielność« (3): Don/ WorŹchłá/ Siná wodá/ Wolgá krwią płynęły/ Czym Litwy z Ruliá mężne dzielności słyneły. *StryjKron* 507, 16, 350.

»przeważna, poważna dzielność« (1 : 1): *RejZwierz* 103v; więkŹza fie część Slachty prawdziwey LitewŹkiej y Zmodźkiej/ właŹną cnotá/ y przeważnymi rycerŹkimi dzielnościami rozmnożyła *StryjKron* 76.

»dzielność rycerska, rycerstwa« [szyk 2 : 2] (3 : 1): Liuius tákże y Florus o częŹtych á mężnych dzielnościach rycerŹkich Celtiberow bárzo częŹto wŹpomina. *StryjKron* 16, 76, 340; *CzahTr* H.

»sławna dzielność; sława dzielności wojennych« (2; 1): *RejZwierz* 161; y wŹzyŹcy iednoŹtáynie lámi od fiebie ony Ziemie SławanŹkimi/ od sławnych Źwoich dzielności náfzáli *StryjKron* 95; Sławá záŹię dzielności woiennych która [...] co zá znák mieć zacnieyŹzy moglá/ nád ten *OrzJan* 64.

»dzielność wojenna« (1): *OrzJan* 64 cf »sławna dzielność«.

Szeregi: »cnota, (i) dzielność« (3): iedno wypisano ony Źlawne cnoty ich [*Achillesa, Hektora, Herkulesa i in.*]/ ony poważne dzielności/ ony Źtałe á poćiwe żywoty ich *RejZwierz* 103v; *StryjKron* 76, 411.

»sława, męstwo, dzielność« (1): TáŹ Dom BekieŹzow Źlawá/ męŹtwem dzielnościami StráŹzny nieprzyaćielom miedzy Sármatámi. *KoŹakSzczęŹl* Av.

»dzielność, (a, i) sprawa« [szyk 5 : 2] (7): *RejZwierz* 50; *RejZwierz* 14v, 52v, 161; *StryjKron* 81; *GórŹTroas* 20; Náten czás ći dwa bráćia Tátárow gromili/ [...] Oycá Źwego dzielności y Źpraw náŹláduiać *KoŹakCath* A4.

W przem (1) : IŹ iáŹko MieŹŹac ták teŹ iych dzielności/ Swiećá w ćiemnoŹci. *ModrzBazStryj* ¶2v.

3. *Potęga, siła, moc; zasługa, zacnoŹć, godnoŹć, cnota; wielkoŹć, sława; virtus JanStat; gloria, potentia Vulg* (32) : Duae Źunt artes, quae poŹŹunt locare homines in ampliŹsimo gradu dignitatis: vna Imperatoris, altera Oratoris boni. [...] OtoŹ maćie [...] do dzielności wielkiej drogę. Ięzyk mądry/ á ferce waleczne *OrzRozm* Q2, Q2 [2 r.], R2v [2 r.], R3, Sv; *SkarŹyw* 567; Czyniać ludźi podobne tráwie/ á ich wŹzytkę dzielność kwiátowi/ ktory prętko vpada [*et omnis gloria eius tamquam flos foeni Vulg* 1.Petr 1/24]/ Źkoro trawá wwiędnie: chociaŹby Źię nayzacnieyŹzym zdał. *CzechEp* 155; *KochPieŹ* 13; á tu gdy błogoŹłáwi y mowi/ to iefť ciało moie: táŹ máło o błogoŹłáwienieŹtwie y dzielności Źłow iego trzymáć mamy? *SkarŹkaz* 159b; *CiekPotrHerb*)?(2; *RybWit* [A]v, [A2]v.

W poŹłączeniu szeregowym (1): Czyniać Źprzećiwia porownánie ludźi z ich wŹzeláká dzielnoŹciá/ zacnoŹciá/ náuká/ vmieiętnoŹciá etc. á Źłowá BoŹego imięnim BoŹym przez poŹláńce BoŹe Źwiátu opowiedziánego [*Vulg* 1.Petr 1/23]. *CzechEp* 155.

Wyrażenie: »[czyjaŹ] lat dzielność« = *wigor, siła wieku* (1): Niektórzy záŹ przykręgo ŹczęŹcia odmiennoŹciá Smęćili Źye: y młodéy páńny lat dzielnoŹciá/ W których z Źwiátá ŹchodŹiła *ZawJeft* 47.

Szeregi: »(dobroc) cnota, (a) dzielność« [szyk 2 : 2] (3): *OrzRozm* C4; ktorzj [*niecnotliwi ludzie*] by byli do tego czáŹu żywi/ táŹ by byli złoŹciá/ náfze złe ludzi przefzli/ iáŹko cznothá/ dzielnoŹciá/ cznothliwe á godne przechodzá *GórŹDworz* I2, Kk3v.

»godność i dzielność« [szyk 3 : 1] (4): *OrzRozm Qv*; *StryjKron 667*; Gdyż oná nazacnieyła dzielność y godność/ ktoraby fię mogła náleść w człowieku/ człowieká nie záchowa od śmierci y zginienia *CzechEp 155*; *VotSzl A2v*.

»dzielność i skutek« (1): ktora [*chwała Pańska*] w męce męczeńnikow przeszła ieft/ ále w dzielności y fktkach/ obecna ieft. *SkarŻyw 567*.

»zasługa i dzielność« [szyk 2 : 1] (3): áby wedle załug y dzielnosci káždého [*ut pro meritis et virtute uniuscuiusque JanStat 287*]/ nam to było wolno/ [...] káždého z nich ná wyszy fían y opátrzenie wyszézé podniezć *SarnStat 323 [idem] 942*; *KlonWor 13*.

W przen (5) : Ten ięzyk [...] wfzytkich cnot ludzi náuczyl/ y drogę im ku dzielnosci y ku dułznemu zbáwieniu nákoniec vkazał. *OrzRozm Q2v*; Wfzytki wieki twé fprawy będą powiádaly/ Y twoię ofobliwą dzielnosc [potentiam *Vulg Ps 144/4*] wfpominały. *KochPs 210*; á iefli żywą wiárę mámy/ niechay fwoie dzielnosci pokaże *SkarŻyw 28*.

Szeregi: »dzielność i moc« (1): Lecz pochwili ziarno to wzgárdzone [= *nauka Chrystusowa*] pokazało fwoię dzielnosc y moc wielką/ vrosło wyfokie y mocne drzewo. *SkarKaz 83a*.

»dzielność, moc i siła« (1): Sieymyz ty podle y mále ziarneká ná roli ferc náfzych/ á pátrzymy ná dzielnosc/ moc/ y silę ich *SkarKaz 83b*.

Synonimy: **1.** biegłość, sprawa, umiejętność; **a.** męstwo, mężność, serce, sprawa, śmiałość, waleczność; **2.** czyn, sprawa; **3.** cnota, godność, moc, możność, potęga, siła, skutek, sława, zacność, zaleta.

Cf DZIAŁANIE, DZIEŁO, NIEDZIELNOŚĆ